

VATTENMYNDIGHETEN NORRA ÖSTERSJÖN

Sammanträde med vattendelegationen för Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt

Datum:

16 juni 2021

Plats:

Skype

Närvarande:

Ledamöter:

Minoo Akhtarzand, ordförande (Landshövding)

Lena Tilly

Peder Eriksson

Anne-Li Fiskesjö

Ellinor Vikman Rindevall

Petter Ström

Klas Lundbergh

Stefan Löfgren

Cathrin Bergenstråhle (justerare)

Johanna Lindgren

Annika Israelsson

Övriga:

Anna Linusson, Vattenmyndighetens kansli

Jenny Caruso (sekreterare), Vattenmyndighetens kansli

Teresia Wällstedt, Vattenmyndighetens kansli

Martin Erlandsson Lampa, Vattenmyndighetens kansli

Malin Willför, Vattenmyndighetens kansli

Camilla Rivera, Vattenmyndighetens kansli

Malin Pettersson, Vattenmyndighetens kansli

Anna Karlsson, Vattenmyndigheten för Södra Östersjöns vattendistrikt

1. Ordförande öppnar mötet

Ordföranden hälsade alla välkomna och förklarade mötet öppnat.

2. Justerare utses

Cathrin Bergenstråhle utsågs att jämte ordföranden justera protokollet.

3. Godkännande av dagordningen

Dagordningen godkändes.

4. Protokoll från föregående möte

Protokollet från föregående möte godkändes och lades till handlingarna.

Vi hade tre uppföljningspunkter från föregående möte och dessa är omhändertagna enligt nedan.

- Skicka EU-piloten till delegationen för kännedom – skickades av Anna Linusson 26 feb
- Ta med frågan om förbättrad styrning av vattenförvaltningsarbetet till övriga vattenvårdsdirektörer (VVD) – Diskuterat och överenskommet med övriga VVD. Fanns med i presentation till miljöministern och Miljö- och jordbruksutskottet.
- Skicka ut förslag på datum för extra möte(n) efter sommaren. – Vi har bokat in ett extra möte förmiddagen den 3 september.

5. Aktuella frågor

Anna Linusson informerade om aktuella frågor inom vattenförvaltningsarbetet enligt nedan.

a) Möte med miljöministern

Den 15 april hölls möte mellan de fem vattenvårdsdirektörerna, ordförandena för vattendelegationerna och miljöminister Per Bolund. På mötet redovisades kort hur vattenmyndigheterna arbetar och några aktuella frågor inom vattenförvaltningen lyftes, se bild 2–3 i bilaga 1. Miljöministern visade stort intresse för frågorna och det blev bra diskussioner.

b) EU Piloter

Sverige har fått två skrivelser (EU Piloter) angående implementering av vattendirektivet. EU Pilot 1 kom 2020 och skickades till samtliga medlemsländer, se bild 4–5 i bilaga 1. EU Pilot 2 skickades 2021 och är specifik för Sverige. Den fokuserar på de brister som har identifierats i Sverige under förvaltningscykel 2, se bild 6–7 i bilaga 1. Miljödepartementet håller på att ta fram ett svar och

vattenmyndigheterna bidrar med underlag eftersom frågorna berör Vattenmyndigheternas arbete i stor utsträckning. I dagsläget är det för tidigt att bedöma hur det påverkar våra förslag till beslut.

c) Övrigt

Debatter i media under samrådet. Se bild 9–11 i bilaga 1. Det har varit en hel del uppmärksamhet i media kopplat till samrådet. Bland annat har flera debattartiklar publicerats, där kritik framförs mot vattenmyndigheternas förslag. Vi har valt att svara i några av de fall där direkta felaktigheter har framförts. Den 3 maj publicerades en artikel på Svenska Dagbladets debattsida, med budskapet att vattenmyndigheterna bör läggas ner. Avsändare var företrädare för Sveriges Regioner och kommuner, Svenskt Vatten och Lantbrukarnas Riksförbund. Vattendelegationernas ordförande valde att ge replik på den artikeln för att tydliggöra vad vattenförvaltningen handlar om och för att bemöta faktafel. Vattendelegationens tre ledamöter som utsetts av SKR poängterade att de inte hade fått någon information om artikeln i förväg.

Informationsinhämtning i Miljö- och jordbruksutskottet. Anna Linusson informerade om att Vattenmyndigheterna hade medverkat vid en informationsinhämtning från Miljö- och jordbruksutskottet den 9 juni. Bakgrunden var ett yrkande från Centerpartiet, se bild 14 i bilaga 1. Vattenmyndigheterna hade 15 minuter på sig för anförande, se de viktigaste budskapen på bild 15 i bilaga 1. Anna Linusson skickar Miljö- och jordbruksutskottets förslag, presentationen som vattenmyndigheterna visade samt det PM som togs fram inför mötet, till delegationen för kännedom.

6. Inkomna samrådssynpunkter

a) Översikt

Anna Linusson informerade övergripande om samrådet. Sammanlagt har ca 750 instanser skickat in svar till vattenmyndigheterna, varav 250 till Norra Östersjöns vattendistrikt. Tillsammans har vattenmyndigheterna (VM) mer än 25 000 enskilda synpunkter att hantera. Det är ett omfattande arbete och tidplanen är tajt. VM har inte hunnit gå igenom alla synpunkter i detalj ännu. Det underlag med beskrivning av inkomna synpunkter och förslag till hantering som hade skickats ut till delegationen inför detta möte är därför ett arbetsmaterial.

b) Begäran om regeringsprövning

HaV har begärt att regeringen ska ges möjlighet att pröva förslagen till åtgärdsprogram. Det har även ett antal kommuner gjort, varav en i Norra Östersjöns vattendistrikt (Nyköping).

Vattenmyndigheten har skickat yttrandet från HaV och Nyköpings kommun till regeringen, tillsammans med förslag till åtgärdsprogram. VM har inte fått respons ännu men troligen kommer regeringen i nästa steg att be VM om ett yttrande.

HaV har lämnat ett väldigt omfattande yttrande. Flertalet synpunkter handlar inte om prövningen. De argument som HaV lyfter för prövning är breda och i vissa delar otydliga för VM. Vattenmyndigheterna delar inte HaV:s uppfattning att förslagen till åtgärdsprogram avviker allvarligt från vattenförvaltningsförordningen eller vattendirektivet. VM bedömer att vi kan tillgodose huvuddelen av synpunkterna genom att förtydliga och utveckla åtgärdsprogrammen och underlagen för att tillämpa dem.

c) Hantering av synpunkter inklusive knäckfrågor att ta ställning till

Anna Linusson inledde med att poängtera att vattenmyndigheterna är mitt uppe i arbetet med att hantera synpunkter och att det kan tillkomma frågor som behöver hanteras.

i. Åtgärdsprogram

Teresia Wällstedt och Martin Erlandsson Lampa gick igenom viktiga synpunkter på förslaget till åtgärdsprogram och vattenmyndigheternas förslag till hantering av dessa. Det är ett stort antal synpunkter att gå igenom. VM tror att vi har identifierat de viktigaste frågorna att ta hand om men det kan dyka upp nya frågor som får tas upp på mötet i september.

Vattenmyndigheternas förslag till ändringar och kompletteringar med anledning av inkomna synpunkter redovisades, se bild 4–22 i bilaga 3.

Några föreslagna ändringar/kompletteringar:

- Nytt avsnitt med förklaring av ramarna för åtgärdsprogrammet, vattenförvaltningens grundläggande principer med mera läggs till i åtgärdsprogrammet
- Åtgärdsanalysen för jordbruk uppdateras (mängden strukturkalkning justeras efter tillgång med mera)
- Åtgärden "Alla åtgärd 1" ska endast gälla nationella myndigheter
- Vi tydliggör i åtgärdsprogrammet att respektive myndighet ansvarar för att äska om den finansiering som krävs för att nå MKN genom de styrmedel som de ansvarar för.

Ändringsförslagen diskuterades i delegationen. Kompenseras det på något sätt att vissa åtgärder stryks eller minskas i åtgärdsanalysen för jordbruk? Ja, VM lyfter fram övriga potentiella åtgärder (utanför åtgärdsanalysen) på andra ställen i åtgärdsprogrammet. Om vattenmyndigheterna ska ta en ny stödjande roll inom vattenplanering kommer det att krävas en plan och mer resurser. Hur hanteras det? VM behöver ha en tydligare plan och det krävs att det beaktas när länsstyrelsernas och kommunernas åtgärder rörande vattenplanering tas fram. VM gör en del av arbetet redan idag men om ambitionsnivån höjs behöver vi äska mer resurser.

ii. Konsekvensanalys

Malin Willför redogjorde för vilka synpunkter som kommit in rörande den ekonomiska konsekvensanalysen, och hur vattenmyndigheterna planerar att ta hand om dem. Utöver de ändringar som görs med anledning av inkomna synpunkter kommer konsekvensanalysen också att behöva justeras utifrån de ändringar som görs i åtgärdsprogrammet.

De synpunkter som framförts kopplat till konsekvensanalysen handlar bland annat om analysens geografiska nivå och om kostnads- och nyttoanalysen, se bild 1 i bilaga 4.

Många av synpunkterna kan hanteras genom kompletteringar och förtydliganden i konsekvensanalysen, se bild 2–5 i bilaga 4. Vattenmyndigheterna kommer också att lägga till ett nytt avsnitt med en analys av distriktets kostnader, se bild 4 i bilaga 4.

Den föreslagna hanteringen diskuterades i delegationen. Bland annat lyftes frågan vad som räknas som samhällsekonomiska kostnader och nyttor i konsekvensanalysen.

iii. Delförvaltningsplan med åtgärder mot vattenbrist och torka

Camilla Rivera redovisade hur processen med att ta fram delförvaltningsplan med åtgärder mot vattenbrist och torka har sett ut och hur vi planerar gå vidare utifrån inkomna samråds-synpunkter.

Flera samrådsinstanser var positiva till att problem med vattenbrist prioriteras och lyfts fram. Samtidigt var det flera som menade att statusen för delförvaltningsplanen är otydlig. HaV ansåg att en delförvaltningsplan bör tas fram enbart inom de distrikt där vattenbrist och torka medför en *betydande påverkan* som innebär att MKN inte kan följas. Det är endast i Södra Östersjöns vattendistrikt som en så tydlig betydande påverkan kan påvisas, se bild 4 bilaga 5. Sammantaget bedömer kansliet att vi inte bör fastställa en delförvaltningsplan mot vattenbrist och torka i Norra Östersjöns vattendistrikt.

Frågan diskuterades i vattendelegationen. Det konstaterades att det finns problem med vattenbrist lokalt på flera håll inom vattendistriktet. Vattenbrist är en viktig fråga att arbeta vidare med. Vi måste vara tydliga i vår kommunikation: att vi inte fastställer en delförvaltningsplan mot vattenbrist och torka innebär **inte** att frågan är bortprioriterad. Samtidigt kan vi inte motivera en sådan plan i dagsläget om det inte finns juridisk grund.

Vattendelegationen beslutade att i detta skede inte fastställa någon delförvaltningsplan med åtgärder mot vattenbrist och torka för Norra Östersjöns vattendistrikt.

Kansliet tar med sig de inspel som lämnades under diskussionen. Bland annat behöver kansliet tydliggöra hur frågan tas med i det vidare arbetet.

iv. Miljö kvalitetsnormer

Övergripande synpunkter om miljö kvalitetsnormer

Malin Pettersson gick igenom synpunkterna rörande miljö kvalitetsnormerna för vatten, se bild 2 i bilaga 6. Många synpunkter handlade om att vattenmyndigheterna borde tillämpa *mindre strängt krav (MSK)* och fastställa *kraftigt modifierade vattenförekomster (KMV)* i högre utsträckning. Synpunkterna var oftast generella och det var få instanser som tog upp de kriterier som måste vara uppfyllda för tillämpning av MSK och KMV.

Malin Pettersson gick igenom vattenmyndigheternas förslag till hantering av synpunkterna, se bild 2–15 i bilaga 6. Vattenmyndigheterna anser att de har följt regelverket och föreslagit mindre stränga krav i de fall där det har funnits underlag som visar att alla förutsättningar för det är uppfyllda. Om det inte har kommit in nytt underlag i samrådet som visar något annat, bedömer VM att det i nuläget inte finns möjlighet att förklara fler vattenförekomster som KMV eller föreslå fler mindre stränga krav enbart utifrån samrådssynpunkter.

Martin Erlandsson Lampa redovisade hur vattenmyndigheterna arbetar vidare med MKN för vattenförekomster påverkade av jordbruk. HaV menade bland annat att vattenmyndigheten har föreslagit god ekologisk status som miljö kvalitetsnorm utan att ha tillämpat betydande negativ påverkan på jordbruksproduktionen, och att detta troligen lett till att kraven på förbättringar är samhällsekonomiskt orimliga. Vattenmyndigheterna har tittat närmare på underlagen igen och landat i att kraven på jordbruket **inte kan anses ekonomiskt orimliga**, se bild 13 i bilaga 6. Nu pågår ett arbete med att identifiera vattenförekomster som kan vara aktuella för mindre stränga krav med avseende på jordbruk och reningsverk, baserat på skälet *omöjligt*, se bild 14 i bilaga 6.

När det gäller KMV kopplat till markavvattning föreslår vattenmyndigheterna att den plan som beslutades av vattendelationen i mars 2020 följs, dvs. att det hålls samråd om KMV kopplat till markavvattning 2023–2024.

Frågorna om mindre stränga krav och KMV diskuterades i vattendelationen. Statusklassificeringar baseras ibland på osäkra underlag och sedan ligger de till grund för vilken MKN som ska sättas. Krävs det mer evidens för att tillämpa ett undantag än det gör för att sätta huvudnormen god status? Ja, utgångspunkten i vattendirektivet och vattenförvaltningsförordningen är att normen ska vara god status. Om man frångår huvudnormen behöver det motiveras och verifieras med underlag. VM tillämpar i första hand tidsfrist om klassningen är osäker, inte mindre stränga krav. Med bättre underlag kan ändringar ske nästa gång vi tar beslut. För vattenförekomster med låg tillförlitlighet i statusklassificeringen föreslår vi inga åtgärder utan där krävs mer övervakning. Som tidigare har informerats om så kan det till beslutet i december bli aktuellt med mindre stränga krav för vattenförekomster med påverkan från reningsverk och jordbruk, med skälet *omöjligt*.

Miljö kvalitetsnormer kopplade till vattenförekomster som påverkas av vattenkraft

Anna Karlsson, Vattenmyndigheten för Södra Östersjöns vattendistrikt och huvudansvarig för vattenmyndigheternas gemensamma vattenkraftsgrupp, redovisade synpunkter som kommit in på de delar som rör fastställande av KMV och MKN kopplat till vattenkraftspåverkade vattenförekomster som ingår i nationella prövningsplanen (NAP), se bilder i bilaga 7.

Det är många synpunkter och ett stort material att gå igenom. Flera instanser har bifogat omfattande underlag med produktionsbortfallsberäkningar osv.

Vattenmyndigheterna har identifierat två viktiga ståndpunkter från samrådsinstanser i enlighet med nedan, där VM önskar vattendelegationernas principiella ställningstagande angående den fortsatta hanteringen:

1. Havs- och vattenmyndigheten (HaV), verksamhetsutövare och branschorganisationer menar att förklarande av kraftigt modifierade vattenförekomster (KMV) och tillämpning av undantag i form av mindre stränga krav borde ha tillämpats i större utsträckning.
2. Havs- och vattenmyndigheten anser att samrådet måste innefatta alla ytvattenförekomster påverkade av vattenkraft, inte bara de vattenförekomster som är påverkade av vattenkraft som ska NAP prövas år 2022–2024.

Vattenmyndigheterna menar att tillämplig lagstiftning och vägledningar vid förklarande av KMV och tillämpning av mindre stränga krav har följts.

Beslutet om NAP kom i juni 2020 och det har inte varit praktiskt genomförbart att se över alla berörda MKN inför beslut 2021. VM har prioriterat de huvudavrinningsområden som berörs av NAP under 2022–2024. Tidplanen för översyn av MKN för övriga vattenkraftspåverkade vattenförekomster är anpassad efter tidplanen för prövningar enligt NAP.

Vattendelegationen ställde sig bakom följande principer:

För att ändra ett normförslag behöver det finnas underlag till stöd för detta. Synpunkter i form av åsikter eller påståenden kan inte leda till ändring av normförslag.

För vattenförekomster som berörs av NAP-prövning 2022 behöver vattendelegationen prioritera att fatta beslut om KMV och miljö kvalitetsnormer i december 2021, vilket följer ursprunglig plan.

Vattendelegationen önskade också att det skulle tas till protokollet att vattenmyndigheternas kanslier har genomfört ett väldigt bra arbete med dessa frågor, trots en pressad tidplan och brist på resurser.

v. Övrigt

Malin Pettersson gav en sammanfattning av synpunkter som hade lämnats rörande arbetet med kartläggning och analys samt övervakning, se bilaga 8. Synpunkterna föranleder inte några

ställningstaganden från vattendelegationen. I många fall handlar det om behov av att göra ännu mer förtydliganden och förklaringar.

SGU gav genom sitt yttrande ett förtydligande om hur vattenmyndigheterna ska göra riskbedömningen för grundvattenförekomster. Med anledning av detta kommer riskbedömningarna att justeras, vilket innebär att antalet grundvattenförekomster som bedöms vara i riskzonen att inte nå tillfredsställande kemisk status kommer att minska från totalt ca 1200 i Sverige till 500. De resterande 700 grundvattenförekomsterna klassificeras som potentiellt påverkade och behöver övervakning. I vårt distrikt innebär ändringen en halvering av antalet grundvattenförekomster i risk.

Det har kommit in många synpunkter som handlar om att miljöövervakningen behöver förbättras och att otillräcklig övervakning kan leda till felaktiga klassificeringar.

VM kommer att komplettera texterna i förvaltningsplanen så att det tydligare framgår att det pågår ett arbete för att förbättra övervakningen av vatten. VM kommer också att tydligare beskriva vilket underlag som använts i kartläggningsarbetet och hur arbetet har genomförts.

7. Tidplan och arbetsprocess fram till december

Jenny Caruso visade hur tidplanen ser ut fram till beslutsmötena i december, se bilaga 9. Så länge VM inte får något besked från regeringen angående prövning av åtgärdsprogrammet följer vi den ursprungliga planen.

Delegationen kommer att få allt material skickat till sig den 6 oktober, inför det nationella delegationsmötet (20 oktober). Det sista utskicket inför beslutsmöte görs den 16 november. Kansliet föreslår att detta utskick innehåller en redovisning av de viktigaste sakändringarna som gjorts sedan tidigare utskick, kompletterat med särskilt viktiga kapitel eller delar av kapitel.
Vattendelegationen godkände förslaget.

Jenny Caruso informerade också om att sammanfattningen av förvaltningsplan och åtgärdsprogram som vattenmyndigheterna skulle ha tagit fram till samrådet, istället kommer att tas fram under 2022 och baseras på det beslutade materialet.

8. Referensvärden för fosfor och harmonisering av bedömningsgrunder

Petter Ström hade anmält att han önskade en diskussion om olikheter i krav, bedömningar och tillämpningar av vattendirektivet i olika länder. Ett exempel som har lyfts tidigare är att referensvärdena för fosfor skiljer sig åt mellan olika länder. Referensvärdena behöver skilja sig åt beroende på typen av sjö men det finns exempel där olika länder har olika värden trots att sjöarna är av samma karaktär. Vilket referensvärde som används påverkar hur stort åtgärdsbetinget blir. Petter Ström lyfte att det finns risk att detta leder till olika hårda krav på

Datum

2021-06-16

verksamhetsutövare. Han tryckte på vikten av att samordna kravnivåer med andra länder. Detta gäller inte bara referensvärden för fosfor utan också hur man använder sig av exempelvis KMV-klassning och mindre stränga krav.

Kansliet informerade om att HaV har initierat ett arbete att se över och harmonisera referensvärden för fosfor mellan Sverige och Norge. HaV kommer att försöka få med även Danmark och Finland i jämförelsen.

Vattendelegationen diskuterade hur miljö kvalitetsnormerna kan påverka utbyggnad av avloppsreningsverk (ARV). Finns det risk för att ARV inte tillåts utöka sin verksamhet pga. MKN, trots att de har mycket hög reningsgrad? Avloppsreningsverk är tillståndspliktiga verksamheter och deras villkor anges i domstol. Även om vi tillämpade mindre stränga krav skulle det i många fall bli problematiskt eftersom försämringsförbudet gäller. Denna problematik kan inte lösas genom normsättningen inom vattenförvaltningen, den ligger utanför vattenmyndigheternas rådighet.

Martin Erlandsson Lampa poängterade att det pågår mycket arbete som kan leda till ändrade krav och beting inom jordbruksområdet framöver. Vattenmyndigheterna tittar på möjligheten att tillämpa mindre stränga krav redan till beslutet 2021 och arbete med KMV kopplat till markavvattning kommer att fortsätta pågå de närmaste åren.

Det är viktigt att vi har en bra fungerande samordning och samarbete i de här frågorna. Det är också viktigt hur vi kommunicerar och formulerar oss när vi pratar om åtgärder och beting.

9. Kommande möten

Kommande möten under 2021:

- 3 september
- 20 oktober (nationellt möte)
- 2 december

10. Övriga frågor

Inga övriga frågor hade anmälts.

Datum

2021-06-16

11. Mötet avslutas

Ordförande riktade ett stort tack till såväl ledamöter som kansli för stort engagemang och ett väl utfört arbete samt önskade alla en avkopplande sommar. Ordförande förklarade därefter mötet avslutat.

Vid protokollet: Jenny Caruso

Justeras:

Minoo Akhtarzand (ordf.)

Cathrin Bergenstråhle

Bilagor:

Powerpointpresentationer från mötet samlade i bilaga 1–9.

Vad	Ansvarig
Skicka Miljö- och jordbruksutskottets förslag, presentationen som vattenmyndigheterna visade samt det PM som togs fram inför mötet, till delegationen för kännedom	Anna L